

Бабенко В. О.
слухач магістратури
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник
кандидат психологічних наук, доцент
Шинкаренко І.О.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Психологічна підготовка працівника правоохоронних органів повинна розглядатися не як бажаний додаток до його професійних якостей, а як обов'язкова складова частина професіоналізму. Без сумніву можна стверджувати: без хорошої психологічної підготовки прокурору і судді, слідчому та інспектору, адвокату і захиснику важко добитися великих успіхів у своїй роботі.

У зв'язку з цим слід мати на увазі три основні групи професійно-психологічної підготовки юридичних кадрів.

Перша група - це професійно-психологічні вміння. Частина дій і прийомів роботи юриста мають переважно психологічну спрямованість і зміст. Для їх успішного виконання психологічні рекомендації мають першорядне значення. Вищий ступінь оволодіння ними і характеризує професійно-психологічні вміння. До найважливіших з них відносяться:

- вміння враховувати і створювати психологічні умови для ефективного вирішення поставленого юридичного завдання. Кожен життєвий випадок, кожна службова ситуація, які стають предметом правового розгляду існують при цілком певних умовах. У комплексі цих умов суттєве місце належить психологічним умовам: об'єктивним (відповідність дій юриста психології тієї особи, з якою він має справу і яка виступає об'єктом його сприйняття вивчення, взаємодії і впливу), установчим (відповідність дій юриста особливостям обстановки, взаємостосунків і т. п.), суб'єктивним (відповідність дій юриста процесу реалізації поставленої цілі та його власної підготовленості, стану, установкам);

- вміння професійно користуватися основними психологічними засобами. Всяка дія, прийом впроваджуються в життя за допомогою певних засобів. В тому числі і психологічних. До них можна віднести і рольову поведінку працівника правоохоронних органів. Справжня майстерність у використанні мови і немовних засобів спілкування, рольової поведінки в юридичній діяльності вимагає знання теоретичних основ спілкування і хорошої практики;

- вміння користуватися особливими психологічними прийомами юридичної роботи: складання психологічно портрету людини чи іншої групи, заяв і повідомлень свідків, потерпілих та інших осіб, встановлення психологічного контакту зі співрозмовником і діагностика брехні приховуваних обставин та ін. [1, с. 38].

Друга група професійно-психологічної підготовленості юриста – професійно розвинуті психологічні якості. Встановлено, що професійно розвинутими у юриста повинні бути сприйняття, увага, пам'ять, уявлення, мислення. Відсутність чи недостатній розвиток цих якостей стримує оволодіння професійними навиками і вміннями, точність дій.

Третя група – професійно-психологічна стійкість. Зв'язок її з загальною психологічною стійкістю особистості безсумнівний, але в той же час це стійкість до специфічних факторів правоохоронної діяльності. Вона передбачає: відсутність психологічних реакцій негативного типу в екстремальних умовах чи при дії стрес-факторів; вміння виявляти розумну настороженість і увагу до ризику, небезпеки, несподіваності, стійкість до психологічного тиску з боку третіх осіб, які намагаються впливати на суворо законне ведення юридичних справ; вміння керувати собою в психологічно напружених, конфліктних ситуаціях та ін. [4, с. 45] Така структура психологічної підготовленості працівників правоохоронних органів має в своїй основі головну особливість їх діяльності - це робота з людьми, серед людей.

Діяльність працівників правоохоронних органів завжди ставила великі вимоги до їх особистих якостей і професійної майстерності. Тому метою курсової роботи є визначення основних психологічних особливостей професійно-юридичних дій працівників правоохоронних органів.

Отже, проблема професійної підготовки сучасних фахівців в умовах ринкової економіки є ключовою й основоположною для вчених різних наукових напрямків. Особливо нагально ця проблема постає при підготовці сучасних юристів, працівників правоохоронних органів, адже від прийнятих правових законів і норм залежить ефективність функціонування всіх систем країни. Правознавець лише тоді зможе ефективно виконувати службові завдання, коли буде всебічно обізнаний із психологією власної діяльності й психологією іншої людини. Саме тому знання із психології особистості й діяльності є вельми важливими в юриспруденції. Йдеться, зокрема, про вивчення людини, її особистісних якостей, можливостей та властивостей [19, с. 38]. Нове бачення юридичної діяльності, новий підхід до юриспруденції чимраз більше базуються на визнанні пріоритету особистості в цьому процесі, знанні типологічних особливостей нервової системи людини, ролі емоцій, мови, пам'яті, мислення, інтуїції у виконанні визначених завдань. Така постановка питання нині складає культуру юридичної праці. В наш час юристу необхідні наукові знання про

психологічні особливості свого «Я». Водночас йому слід враховувати психологію тих осіб, з якими доводиться співпрацювати - представників інших правоохоронних органів, керівників, колег тощо. Отже, важливість психологічної науки в юридичній діяльності очевидна. Вона покликана давати інформацію, що допомагає пізнати внутрішні властивості й можливості кожної людини, спосіб її мислення, зовнішні стимулятори поведінки. Вона також пропонує розглядати людину як особистість, що соціалізується, набуває певних рис, ознак і досвіду в конкретному соціумі [17].

Багатоаспектний характер роботи працівників правоохоронних органів передбачає глибокі знання структури особистості, елементами якої є: загальнолюдські властивості (відчуття, сприймання, уявлення, мислення, пам'ять, воля, емоції); індивідуально-неповторні риси (темперамент, поєднання ролей, самосвідомість); соціально-специфічні риси (соціальні установки, ролі, ціннісні орієнтації). Вона розглядається як багаторівнева система, що об'єднує в собі психофізіологічний, психологічний і соціально-психологічний рівні. Юридична діяльність передбачає оцінку людьми один одного за рівнем інтелекту, який утворюється системою пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, мова, увага, уява), за індивідуально-психологічними властивостями (темперамент, характер, спрямованість тощо) [22, с. 147-148].

Таким чином, розглянувши психологічні аспекти діяльності працівників окремих правоохоронних органів можна зробити висновок про необхідність суттєвих змін у професійній підготовці фахівців.

Психологічна підготовка сприятиме ефективному застосуванню спеціалістами-юристами своїх професійних знань, навичок і вмінь у соціально значущій діяльності задля розвитку правової держави та ствердження демократичних основ суспільства.

Література

1. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология: Учебник. / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, Е. В. Землянская. – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2001. – 640 с.
2. Бобечко Н. Основи загальної та юридичної психології [Бобечко Н. , Бойко В, Жолнович І. , Когутич І. ; за ред. В. Т. Нора] // Курс лекцій. - К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 224 с.
3. Бочелюк, В. Й. Юридична психологія : навчальний посібник для ВНЗ / В. Й. Бочелюк. – К. : ЦУЛ, 2010. – 336 с.
4. Васильев В. Л. Юридическая психологии / В. Л. Васильев – 3-е изд. - СПб: Издательство «Питер», 2000. – 624 с.
5. Горбань О. Злочини у сфері економіки // Юридичний вісник України. – 2007. – 28 квітня–4 травня.
6. Гуцалова К. Кримінологічне визначення поняття та ознак економічної злочинності: проблемні питання // Юридичний журнал. – 2009. – №4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://justinian.com.ua/article.php?id=1488>

7. Дурдинець В. В. Боротьба зі злочинністю має бути всеохоплюючою й ефективною// Право України, 2008. - № 1. - С. 27-30.
8. Зелинский А. Ф. Криминальная психология: Науч. -практ. изд. – К. , 1999. – 347 с.
9. Значення професійно-психологічної підготовки у формуванні професійно-важливих якостей працівників дорожньо-патрульної служби ДАІ при забезпеченні безпеки громадян. // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: Зб. Матеріалів наук. -практ. конф. , Київ, 16-17 трав. 2001 р. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, - 2001. – С. 183-189.
10. Кобець О. В. Професіографічний аналіз діяльності суб'єктів правозастосовної діяльності / О. В. Кобець // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – К. : Наук. -метод. центр вищої освіти – 2010. – Вип. 38. - С. 280-286.
11. Кондрюкова В. В. Методика професійно-психологічної підготовки інспекторів дорожньо-патрульної служби ДАІ України. // Актуальні проблеми психології. Том. 1. : Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – К. : Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2005. – Ч. 7. – С. 73-78.
12. Кондрюкова В. В. Психологічний аналіз професійної діяльності працівника дорожньо-патрульної служби ДАІ. // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. / За ред. Максименка С. Д. – К., 2002. – Т. 4, ч. 3. – С. 69-74.
13. Кондрюкова В. В. Психологічні аспекти взаємостосунків інспектора ДАІ з учасниками дорожнього руху. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – К. : Вид-во НАВСУ, – 2001. – № 5. – С. 203-207.

Климова С. А.
слухач магістратури
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник
кандидат психологічних наук, доцент
Шинкаренко І.О.

ВПЛИВ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ НА ОСОБИСТІТЬ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ

У сучасних умовах від працівників поліції вимагається: посилення професійного потенціалу, забезпечення психологічної готовності до екстремальних ситуацій та уміння своєчасно реагувати на ситуацію, захищаючи правопорядок. У період проведення реформування, яке торкається всієї системи правопорядку МВС психологічне навантаження на працівників системи ще більше зростає.

З огляду на професійну діяльність працівників з оперативно-розшуковими функціями, їх служба є найбільш небезпечною та складною. Ці працівники